

LASTEN JA NUORTEN NÄKEMYKSIÄ TORNION LAPSIYSTÄVÄLLISYYDESTÄ

Tämä artikkeli julkaistaan osana kokoomajulkaisua Digitaaliset palvelut
hyvinvoinnin tukena

Nevala Nana
Terveystenhoitaja YAMK

Opinnäytetyöartikkeli

Digitaalisten terveysten palveluiden ja terveyden edistämisen asiantuntija

2024

Digitaalisten terveystalveluiden ja terveyden edistämisen asiantuntija
Terveydenhoitaja (Ylempi AMK)

Tekijä	Nana Nevala	Vuosi 2024
Ohjaaja	Milla Immonen	
Toimeksiantaja	Tornion kaupunki	
Työn nimi	Lasten ja nuorten näkemyksiä Tornion lapsiyStävällisyydestä	
Sivumäärä	30 + 6	

Tornion kaupunki otettiin mukaan Unicefin lapsiyStävällinen kunta –malliin alkuvuodesta 2024. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lasten ja nuorten näkemyksiä Tornion lapsiyStävällisyydestä. Tavoitteena oli löytää painopisteet Tornion kaupungin kehittämistyöhön kohti lapsiyStävällistä kuntaa.

Opinnäytetyö toteutettiin tapaustutkimuksena, jossa kohderyhmänä oli 829 yläkouluikäistä Torniossa. Nuoret täyttivät sähköisen kyselyn, joka sisälsi määrällisiä kysymyksiä sekä yhden avoimen kysymyksen. Määrälliset kysymykset analysoitiin käyttäen kuvioita ja prosentiosuuksia. Avoin kysymys analysointiin käyttäen sisällönanalyysia.

Kyselyyn vastasi 265 Torniossa asuvaa yläkouluikäistä. Yläkouluikäiset kokivat vapaa-ajan mielekkäänä ja harrastusmahdollisuudet pääosin monipuolisina. Nuoret kokivat, että heidän mielipidettään kunnioitetaan kotona ja koulussa. He pystyivät vaikuttamaan arkeensa. Tornio koettiin turvalliseksi paikaksi, mutta kouluympäristön kohdalla turvallisuuden tunnetta koettiin hieman vähemmän kuin koulumatkoilla tai kotona. Nuoret kertoivat, että heillä on elämässään turvallinen aikuinen, jolle voi kertoa asioita. Nuoret kehittäisivät Torniossa harrastusmahdollisuuksia ja vapaa-ajan viettopaikkoja, pyöräteiden kunnossapitoa sekä julkista liikennettä. Lisäksi toivottiin ympäristön yleisen viihtyvyyden parantamista luonto ja puistoalueilla. Kaupunkiin toivottiin lisää liikkeitä, ravintoloita, huvipuistoja. Nuoret myös toivoivat tietoa ja tukea mielenterveyteen.

Avainsanat	Osallisuus, lasten oikeudet, terveyden edistäminen
Muita tietoja	Artikkeli julkaistaan osana kokoomajulkaisua Digitaaliset palvelut hyvinvoinnin tukena, jonka on toimittanut Jumisko Eija, Immonen Milla, Timlin Ulla.

Master's Programmen Digital Health
Services and Health Promotion
Public health nurse (Master
Programme)

Author	Nana Nevala	Year 2024
Supervisor	Milla Immonen	
Commissioned by	City of Tornio	
Title	Children's and young people's views on Tornio's child-friendliness	
Number of pages	30 + 6	

The city of Tornio was included in Unicef's child-friendly municipality model from the beginning of 2024. The purpose of the thesis was to find out the views of children and young people about the child-friendliness of Tornio. The goal was to find priorities for the development work of the city of Tornio towards a child-friendly municipality.

The thesis was carried out as a case study, where the target group was 829 middle school-age students in Tornio. The young people filled out an electronic survey that contained quantitative questions and one open question. Quantitative questions were analyzed using figures and percentages. Open question for analysis using content analysis.

265 middle school-aged people living in Tornio answered the survey. Upper school students found free time to be meaningful and hobby opportunities mostly versatile. Young people felt that their opinion was respected at home and at school. They were able to influence their everyday life. Tornio was perceived as a safe place, but in the school environment, the feeling of security was felt a little less than on school trips or at home. The young people said that they have a safe adult in their life to whom they can tell things. In Tornio, young people would develop hobby opportunities and places to spend their free time, maintenance of bicycle paths and public transport. In addition, it was hoped to improve the general comfort of the environment in nature and park areas. More shops, restaurants, and amusement parks were hoped for in the city. The young people also wanted information and support for mental health.

Keywords	Implication, children's rights, health promotion
Special remarks	This article is published as part of a collective Digital services as support for well-being, submitted by Jumisko Eija, Immonen Milla, Timlin Ulla.

LASTEN JA NUORTEN NÄKEMYKSIÄ TORNION LAPSIYSTÄVÄLLISYYDESTÄ

Nana Nevala

JOHDANTO

Yhteiskunnassa halutaan yhä enemmän edistää lasten osallisuutta. Unicefin lapsiystävällinen kunta –mallin myötä lasten osallisuuden nähdään lisääntyneen kunnissa. (Turja & Poikonen 2018, 36.) Unicefin lapsiystävällinen kunta –malli on työväline, joka auttaa kuntaa tekemään lasten oikeuksien kannalta oikeita ratkaisuja kunnan toiminnassa. Perustana mallille on YK:n lapsen oikeuksien sopimus. YK:n lapsen oikeuksien sopimus (60/1991) velvoittaa lapsen oikeuden tulla kuulluksi, osalliseksi sekä aktiiviseksi toimijaksi häntä koskevissa asioissa ikätasoisesti. (Unicef 2024.)

Lainsäädäntö turvaa ja määrittää lapsen osallisuuden. Suomen perustuslaki (731/1999) § 6 sekä perusopetuslaki (628/1998) § 47 turvaavat ja määrittävät kouluikäisten lasten osallisuutta. Kuntalain (410/2015) § 15 mukaan kunnan tulee luoda kuntalaisille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa toimintaan. Lasten oikeuksien sopimuksen 12 artiklan mukaan lapsella on oikeus tulla kuulluksi, ja hänen näkemyksensä on huomioitava iän ja kehitystason mukaisesti. Aikuisten tulee luoda mahdollisuus lasten osallistamiselle, jolloin lapsista tulee aktiivisia toimijoita. Näin saadaan lasten ääni kuuluviin. Hyvinvointi lisääntyy, kun lasten kokemus omien mielipiteiden arvosta lisääntyy ja lapsi oppii elämässä tarvittavia sosiaalisia taitoja. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b.)

Digitaalisilla ratkaisuilla voidaan edistää osallisuutta, luomalla turvallinen ja vuorovaikutuksellinen mahdollisuus osallistumiseen. Kunnat voivat hyödyntää erilaisia digialustoja edistääkseen lasten ja nuorten osallistumista ja vaikuttamista. Nuorten ja kunnan päättäjien välinen vuoropuhelu luo nuorelle tunteen, että hänen mielipiteellään on väliä ja näin osallisuuden kautta hyvinvointi lisääntyy. Osallisuuden edistämisessä lasten ja nuorten kohdalla on huomioitava lisäksi eri toimijoiden välinen yhteistyö. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023d, 240; Kovalainen & Fedotoff 2024, 14.)

Tulevaisuudessa digitaaliset ratkaisut lisääntyvät ja nuorten osallisuus tulee kasvamaan. Osallistamismenetelmiä kehitettäessä tulee huomioida digitaalisten ratkaisujen turvallisuus, käytettävyys ja saavutettavuus, jotta nuoret saavat äänensä kuuluviin. Olemassa olevia digitaalisia alustoja osallisuuden edistämiseksi ovat esimerkiksi digiraati, discord, flinga, padlet, miro, mentimeter. (Kovalainen & Fedotoff 2024, 14, 33–34.)

Tornion kaupunkistrategian 2022–2025 kehittämisen yhtenä painopisteenä on hyvinvoiva ja osallistuva kuntalainen. Lasten osalta merkittävänä toimenpiteenä kaupunki osallistuu Unicefin lapsiystävällinen kunta –malliin. (Tornion kaupunkistrategia 2022, 4, 10, 17.) Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lasten näkemyksiä Tornion lapsiystävällisyydestä. Tavoitteena oli löytää painopisteet Tornion kaupungin kehittämistyöhön kohti lapsiystävällistä kuntaa. Toimeksiantajana oli Tornion kaupunki. Opinnäytetyö toteutettiin tapaustutkimuksena, jossa kohderyhmänä oli kaikki yläkouluikäiset 829 Torniossa. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat: Miten lapsiystävällisyys toteutuu Torniossa? Mikä on toimivaa ja hyvää? Miten turvallinen paikka Tornio on? Miten Torniota pitäisi kehittää lapsiystävällisempään suuntaan? Opinnäytetyö toteutettiin sähköisenä kyselynä, joka sisälsi määrällisiä kysymyksiä sekä yhden avoimen kysymyksen.

KUNTA HYVINVOINNIN JA OSALLISUUDEN EDISTÄJÄNÄ

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien lakisääteinen tehtävä. Kuntalain (410/2015) 1 § mukaan kunnan on edistettävä asukkaiden hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Kuntalain 38 § mukaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö tulee olla osa kuntastrategista suunnittelua. Terveydenhuoltolaki (1326/2010) velvoittaa seuraamaan kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa ja tunnistamaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä haasteita. Kuntien on määritettävä strategiset tavoitteet, toimenpiteet ja vastuutahot hyvinvoinnin edistämiseksi. (Nurmi ym. 2018, 113.)

Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen on keskeinen keino vastata kuntalaisten tarpeisiin ja edistää kuntalaisten vastuuta oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. (Lyytikäinen ym. 2017, 8.) Valtioneuvoston laatimassa ”Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030” -

periaatepäätöksessä osallisuus on nostettu yhdeksi kehittämisen painopisteeksi. Tavoitteena on, että ihmiset pääsevät vaikuttamaan ja osallistumaan demokraattiseen päätöksentekoon. Näin he voivat kokea olevansa yhdenvertaisia ja osallisia. Edistämällä terveyttä ja hyvinvointia parannetaan kuntalaisten elämänlaatua, lisätään työllisyyttä ja tuottavuutta sekä hillitään sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia. (Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030.)

Osallisuudessa on tärkeää eri toimijoiden vahva vuorovaikutus. Kunta luo alustan, jossa kuntalaiset voivat aktiivisesti tuoda näkemyksiään esille ja olla osallisina. Osallistamistapoja on useita, ja niiden avulla saadaan kuntalaiset mukaan suunnitteluun- ja päätösprosesseihin. Osallisuutta vahvistavia innovaatioita ovat esimerkiksi osallistava budjetointi ja asukasraadit. Tutkimusten mukaan osallistamisella voidaan vahvistaa kuntalaisten identiteettiä, asukkaiden menkeä ja paikallista elinvoimaa. (Rask & Ertiö 2019, 3–4, 6.)

Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) muutosohjelman tavoitteena on perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen. Painopisteinä ovat muun muassa ennaltaehkäisevien palveluiden kehittäminen sekä lasten oikeuksiin ja tietoon perustuvan toimintakulttuurin edistäminen palveluissa ja johtamisessa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a.)

Tornion kaupunkistrategia

Tornion kaupunkistrategiassa 2021–2025 on linjattu tavoitteet ja toimenpiteet kaupungin kehittämiseksi “maailmanluokan rajakaupungiksi 2030”. Strategisia painopisteitä ovat: elinvoimainen ja vastuullinen rajakaupunki, hyvinvoiva ja osallistuva kuntalainen sekä toimiva kaupunkikonserni. Lämpileikkaavana teemana on vastuullisuus ja kestävä kehitys ympäristön, talouden ja ihmisten näkökulmasta. Jokaiseen painopisteeseen on määritelty tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit. Yksi tavoitteista on hyvinvoiva ja osallistuva kuntalainen, johon kuuluu kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistäviä toimenpiteitä. Lasten kannalta merkittävämpänä toimenpiteenä on Unicefin lapsiystävällinen kunta -mallin käynnistäminen. (Tornion kaupunkistrategia 2022, 4, 10, 17.)

Unicef lapsiystävällinen kunta –malli on työväline, joka auttaa kuntia tekemään lasten hyvinvoinnin kannalta oikeita ratkaisuja kunnan hallinnossa ja lasten arjen

palveluissa. Toimintamallin avulla erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten oikeudet toteutuvat. Tornion kaupunki on otettu mukaan Unicefin lapsiystävällinen kunta- malliin joulukuussa 2023. Kunnalle voidaan myöntää Lapsiystävällinen kunta – tunnustus, mikäli kehittämistyö on edennyt tunnustuksen kriteerien mukaisesti. (Tornion kaupunki 2024.)

Lapsen osallisuus

Kuntalain (410/2015) § 15 mukaan kunnan tulee luoda kuntalaisille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Lasten oikeuksien (60/1991) sopimuksen 12 artiklan mukaan lapsella on oikeus tulla kuulluksi, ja hänen näkemyksensä on huomioitava iän ja kehitystason mukaisesti. Osallisuuden kokemus vahvistaa lapsen tunnetta siitä, että pystyy vaikuttamaan ja lisää yhteisöllisyyden tunnetta. (Hipp 2018, 35).

Lapsen osallistumiselle tulee luoda turvallinen ja luottamuksellinen ympäristö ja ilmapiiri. Lapsen osallisuus mahdollistuu lapsen tutuissa kasvun ja kehityksen ympäristöissä, kuten perheissä, varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. (Kivinen ym. 2020, 281.) Tärkeää on huomioida iän- ja kehitystason mukainen huolellinen kuuleminen. Mikäli lapsi haluaa ilmaista näkemyksiään vanhemman kautta, tulee vanhemman kertoa lapsen näkemykset tarkasti. (Unicef 2024.) Lasten osallistamisessa on olennaista kuunnella aktiivisesti ja olla utelias lasten ajatuksista. Lapsi ilmaisee itseään luovasti, kun aikuinen pysähtyy kuuntelemaan. (Oranen 2021, 48.)

Lasten osallisuus ei toteudu itsestään, vaan sille on luotava tilaa ja mahdollisuuksia kunnan toiminnassa ja päätöksissä. (Stenvall 2021, 18). Lasten ja nuorten ikätasoinen osallisuus mahdollistuu aikuisten ohjauksessa. Lapsilla ja nuorilla on ajatuksia ja mielipiteitä, mutta valitettavan usein ne jäävät kuulematta. (Chechoway 2010, 341–342.) Lapsen osallistamisessa tärkeää on suunnitella menetelmät, joissa lapsen ääni saadaan kuuluviin. On erilaisia menetelmiä ja malleja, joita voidaan hyödyntää. Erilaiset toiminnalliset työpajat ja digitaaliset menetelmät sopivat hyvin lapsille ja nuorille. Huomiota on kiinnitettävä lapsilähtöisyyteen, avoimuuteen ja vapaaehtoisuuteen. (Stenvall 2022, 33.)

Osallisuutta voidaan edistää huomioimalla saavutettavuus. Ensinnäkin on tiedotettava osallistumisen mahdollisuudesta ja osallisuuden on oltava kohderyhmän saavutettavissa yhdenvertaisesti riippumatta yksilöiden

ominaisuuksista. (Kivinen ym. 2020, 281–282; Hipp ym. 2018, 31.)
Monitoimijaisella yhteistyöllä pystytään edistämään ja kehittämään osallistamisen toimintakulttuuria. (Holopainen 2022, 304).

Alanko (2010) on selvittänyt lasten käsityksiä osallisuudesta ja vaikuttamisesta kouluympäristössä. Oppilaat ymmärtävät osallistumisen sosiaalisesti toimimiseksi, yhdessä toimimiseksi. Osallistumista ja vaikuttamista he pitivät oman ajatusten ja mielipiteen jakamisena. Oppilaat ymmärsivät osallistumisen kuulumisena laajasti mukaan toimintaan ja mielipiteen ilmaisuun. (Alanko 2010, 59–60.)

MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS

Tapaustutkimus pyrkii tuottamaan valitusta tapauksesta yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa, sekä soveltuu hyvin kehittämissuunnitelmien tuottamiseen. Tapaustutkimuksessa voidaan käyttää erilaisia tutkimusmenetelmiä tai niiden yhdistelmiä sekä erilaisia analyysimenetelmiä. Tutkimuksen perusteella esitetään kehittämissuunnitelma. (Ojasalo ym. 2014, 52–54.) Opinnäytetyö toteutettiin tapaustutkimuksena, jossa kohderyhmänä oli kaikki yläkouluikäiset Torniossa. Aineisto kerättiin nuorille suunnatun kyselytutkimuksen (liite 1) avulla, joka sisälsi määrällisiä kysymyksiä sekä yhden avoimen kysymyksen. Tornion kaupungin lapsiystävällinen kunta -työryhmän toimesta nykytilan kartoitus toteutettiin samaan aikaan varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella. Opinnäytetyön tutkimussuunnitelma valmistui elokuun lopulla 2024. Syyskuun alussa kirjoitettiin toimeksiantosopimus ja tutkimuslupa.

Määrällinen ja laadullinen tutkimusote

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusote edellyttää aiempaa teoretietoa tutkimuksen kohteesta. Teorian ymmärtämisen jälkeen tutkimuksella kerätään numeerista tietoa tutkittavasta kohteesta. (Kananen 2010, 74.) Tutkimuksen alkuvaiheessa koottiin teoriaa Unicefin lapsiystävällinen kunta –mallista, lasten oikeuksista, lasten osallisuudesta sekä kunnasta hyvinvoinnin edistäjänä. Nykytilan kartoitus toteutettiin Torniossa kaikissa ikäryhmissä, opinnäytetyöhön kohderyhmäksi valittiin yläkouluikäiset, joita oli noin 829. Määrällinen tutkimus sopi hyvin, kun isosta kohderyhmästä haluttiin saada nopeasti laaja aineisto. Kokonaistutkimuksella haluttiin saada kaikkien yläkouluikäisten ääni kuuluviin.

Unicefilla oli tarkat ohjeistukset mihin kysymyksiin tulee saada vastaukset nykytilan kartoituksessa. Selvitettävä oli mikä on lasten näkemysten mukaan lapsiystävällistä kunnassa, mikä on hyvää ja toimivaa sekä mahdollistaa turvallista elämää, sekä mitä kunnassa pitäisi kehittää. Tutkimuskysymykset lähtivät helposti muovautumaan näiden ohjeistusten pohjalta. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat: Miten lapsiystävällisyys toteutuu Torniossa? Mikä on toimivaa ja hyvää? Miten turvallinen paikka Tornio on? Miten Torniota pitäisi kehittää lapsiystävällisempään suuntaan?

Kyselylomakkeen (liite 1) koostamisessa hyödynnettiin Unicefin lapsiystävällinen kunta –materiaalipankkia, josta löytyi esimerkkikyselyjä kouluikäisille ja pienemmille lapsille. Esimerkkikyselyistä poimittiin tärkeäksi koetut kysymykset ja teemat, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Kyselylomakkeen väliotsikot lähtivät muovautumaan näistä kysymyksistä ja opinnäytetyön tutkimuskysymyksistä. Kyselylomakkeen laatimisessa huomioitiin kohderyhmänä Tornion yläkouluikäiset. Kyselylomake testattiin ennen käyttöä kahdella yläkouluikäisellä. Lisäksi kommentteja pyydettiin toimeksiantajalta, ohjaavalta opettajalta ja opiskelukaverilta. Kyselylomakkeesta muokattiin sanamuotoja mm. Lapset sana korvattiin nuoret sanalla, kysymysten järjestystä muutettiin, vastausvaihtoehtoihin lisättiin likert-asteikko. Palautteiden perusteella taustatietoihin lisättiin sukupuoli kohtaan “en halua vastata” ja “joku muu”. Ihan viime hetkellä toimeksiantaja välitti oppilaskunnan toiveen keskusteluavun kartoittamisesta, jolloin lisättiin kysymys 5. “Torniossa nuorille on saatavilla keskusteluapua”. Lisäksi saatekirje yhtenäistettiin vastaamaan muissa ikäryhmissä toteutuvaa kyselyä.

Aineiston keruu toteutui sähköisellä kyselylomakkeella Webropol-sovelluksella. Kyselyyn sisältyi myös laadullinen avoin kysymys, jolloin mahdollistettiin vastaajien ajatusten esille tuominen tarkemmin. Tornion kaupungin tiedottaja julkaisi kyselyn oppilaitosten Wilmassa. Saatekirjeessä kerrottiin tutkimukseen osallistumisesta, anonymiteetistä ja vapaaehtoisuudesta. Katoa pyrittiin minimoimaan kattavalla saatekirjeellä. Kysely oli avoinna kaksi viikkoa 20.9.2024 asti. Aluksi vastauksia saatiin 133. Pyysin tiedottajaa laittamaan heräteviestin 18.9.2024, jotta vastauksia saataisiin enemmän. Lopulliseksi vastausmääräksi saatiin 265.

Määrällinen analyysi perustuu matemaattisiin kaavoihin, lukumääriin, prosenttiosuuksiin ja tilastoihin. Avoimet kysymykset analysoidaan sisällön analyysilla. Tavoitteena on löytää aineistosta ydinkategoriat. Tutkimusongelmat ohjaavat analyysimenetelmää. Aineistosta saadut tulokset antavat perustellut vastaukset tutkimuskysymyksiin. (Kananen 2015, 130; Vilkka 2021, luku "laadullinen tutkimus".) Aineistoa voidaan kuvata käyttämällä mm. prosenttiosuuksia. Muuttujien välistä yhteyttä voidaan kuvata ristiintaulukoinnilla. Erilaiset kuviot ja taulukot havainnollistavat tekstiä ja tuovat selkeyttä tulkintaan. Lopullisessa tulkinnassa kuvataan keskeiset tulokset tutkimuskysymysten näkökulmasta. (Kankkunen & Vehviläinen 2013, 135–137, Vilkka 2021, luku "tulosten esittäminen".)

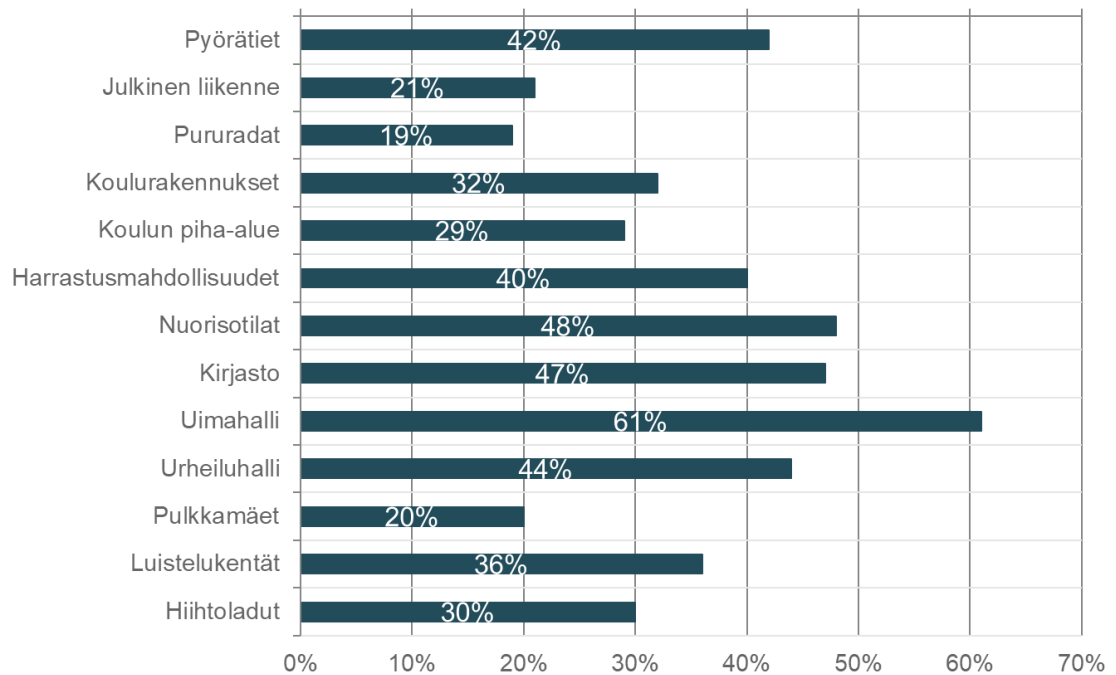
Webropol-sovelluksesta saatiin valmiita taulukoita ja prosenttiosuuksia, joita lähdettiin purkamaan yksitellen opinnäytetyön tuloksiin. Taustamuuttujana oli ikä ja sukupuoli. Turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä ristiintaulukoitiin sukupuoli taustamuuttujana. Ikä oli luokiteltu virheellisesti kyselylomakkeeseen, joten ikää ei tarkasteltu ollenkaan taustalla. Avoimet kysymykset käytiin ensin kaikki läpi. Vastauksista poistettiin asiattomat sekä "en tiedä" vastaukset. Sen jälkeen vastauksia lähdettiin luokittelemaan. Kokonaisuudesta lähdettiin koostamaan yhteenvetoja kuvioon, josta pystyy hahmottamaan hyvin kokonaisuuden ja vastauksen tutkimuskysymyksiin. Tutkimustulosten perusteella toimeksiantajalle koostettiin nykytilan kuvaus ja kehittämissuhteet, josta Tornion kaupunki voi valita painopisteet kehittämistyöhönsä.

TUTKIMUSTULOKSET

Lapsiystävällinen kunta – kysely toteutettiin syyskuussa 2024. Kyselyyn vastasi 265 Torniossa asuvaa yläkouluikäistä. Torniossa yläkouluikäisiä on 829, joten vastausprosentti oli 32 %. Vastaajien ikä oli 13–16- vuotta. Vastaajista 96 % vastasi kyselyyn yksin, loput aikuisen kanssa yhdessä. Vastaajista 58 % ilmoitti olevansa tyttö. Sukupuolta taustamuuttujana tarkasteltiin turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Tulokset käydään tässä läpi, jokaisen kysymyksen kohdalta.

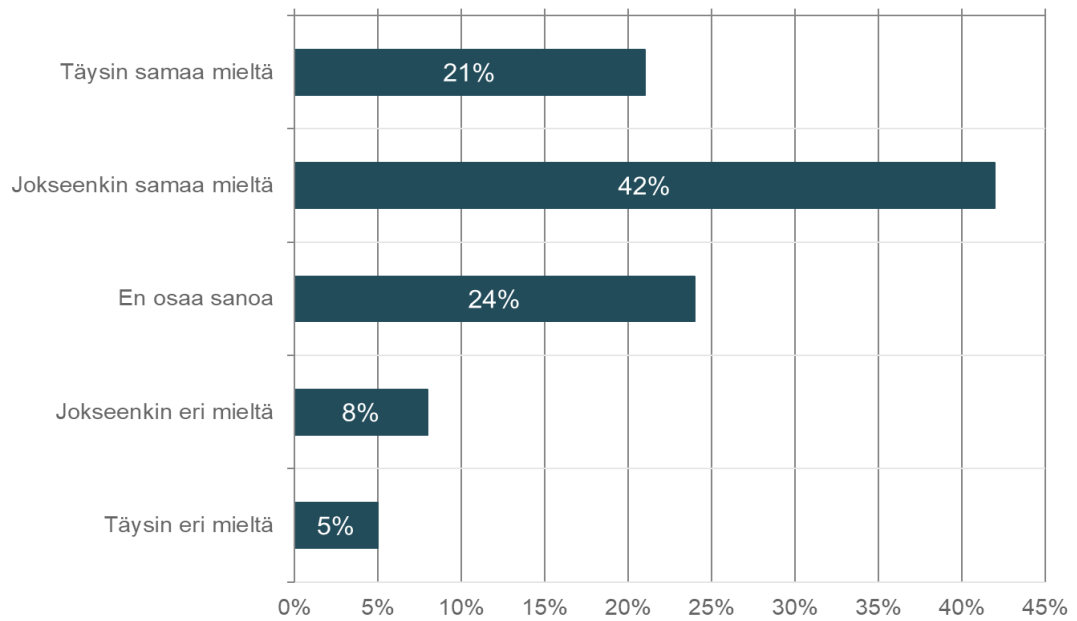
Toimivaa ja kivaa Torniossa

Ensimmäisessä osiossa tarkasteltiin mikä Torniossa on toimivaa ja kivaa. Nuoret saivat valita useista vaihtoehdoista, mikä heidän mielestään on hyvin, vastauksia sai olla useampia. Kuvioon 1 on koottu prosenttiosuudet vastauksista. Uimahalli oli 61 % mukaan hyvin Torniossa. Tämän lisäksi korkeimmat prosenttiosuudet saivat nuorisotilat 48 %, kirjasto 47 % ja urheiluhalli 44 %.

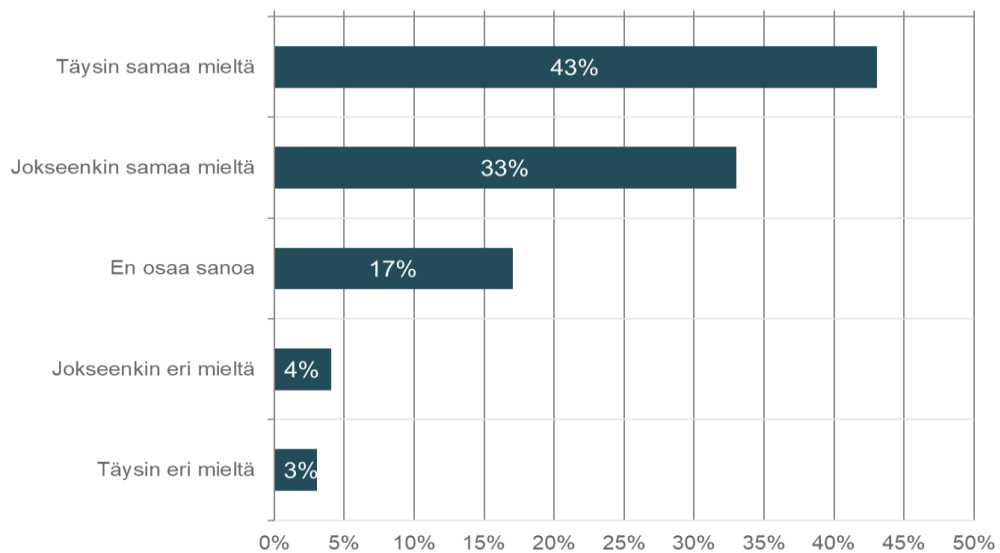
Kuvio 1. Yläkouluikäisten mukaan Torniossa toimii hyvin.

Vastaajista 21 % oli täysin samaa mieltä ja 42 % jokseenkin samaa mieltä, että Torniossa on monipuoliset harrastusmahdollisuudet (kuvi 2).

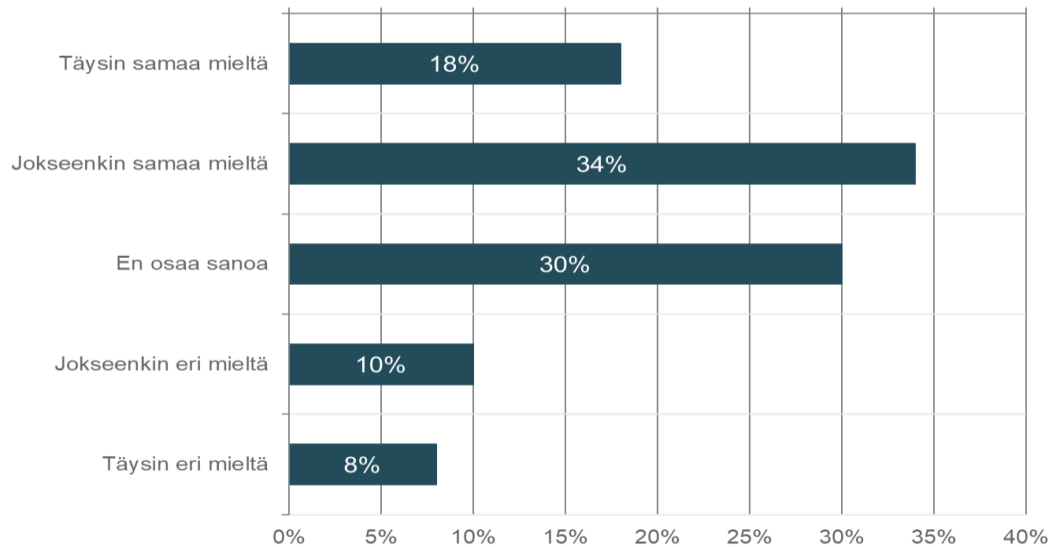
Kuvio 2. Torniossa on monipuoliset harrastusmahdollisuudet

Vapaa-aika koettiin mielekkäänä, täysin samaa mieltä oli 43 % ja jokseenkin samaa mieltä 33 % (kuvio 3).

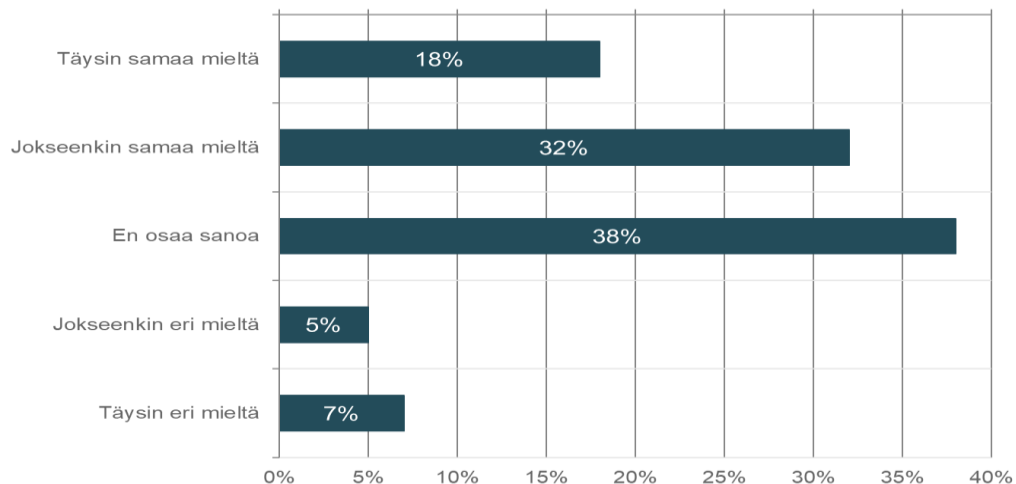
Kuvio 3. Vapaa-aika on mielekästä

Yläkouluikäisistä 30 % ei osannut sanoa järjestetäänkö Torniossa monipuolisia tapahtumia lapsille ja nuorille. Täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä oli 52 % vastaajista (kuvio 4).

Kuvio 4. Torniossa järjestetään monipuolisia tapahtumia lapsille ja nuorille

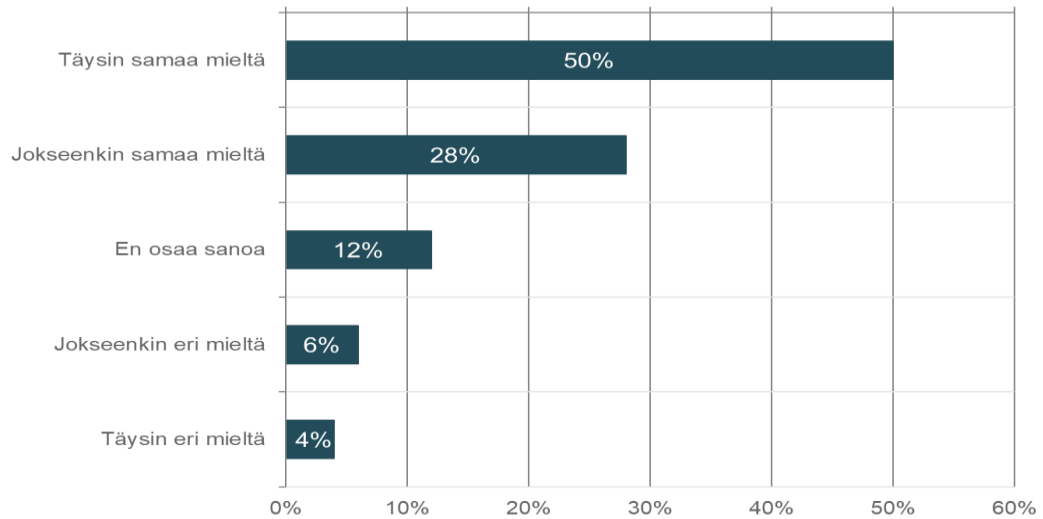
Torniossa nuorille on saatavilla keskusteluapua, "täysin samaa mieltä" oli 18 %, "jokseenkin samaa mieltä" 32 %. Vastaajista 38 % ei osannut sanoa onko nuorille saatavilla keskusteluapua (kuvio 5).

Kuvio 5. Torniossa nuorille on saatavilla keskusteluapua

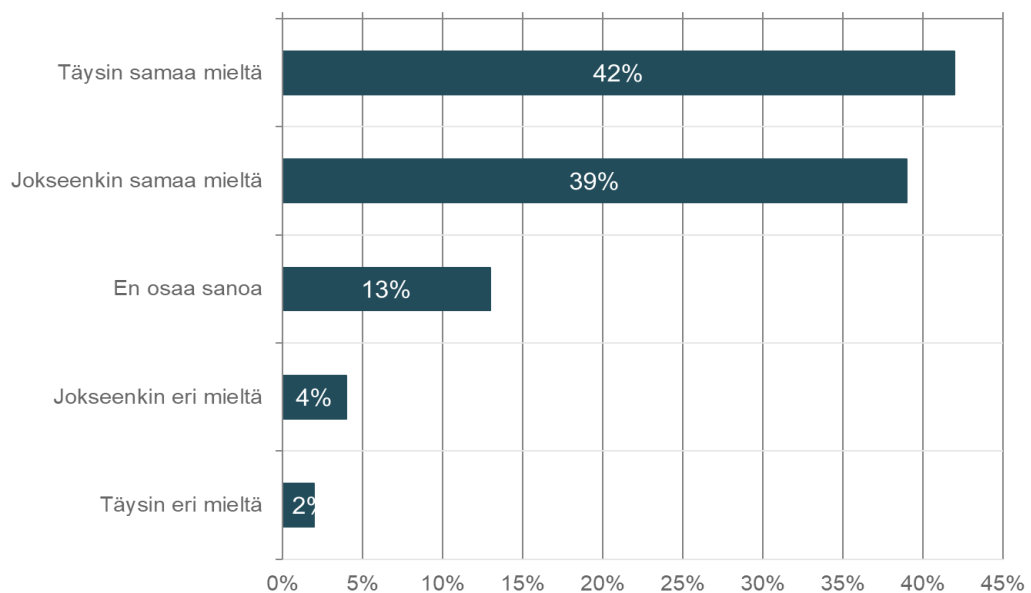
Osallistuminen ja vaikuttaminen

Toisessa osiossa selvitettiin nuorten osallistumista ja vaikuttamista. Puolet vastaajista koki, että heidän mielipidettään kunnioitetaan kotona (kuvio 7).

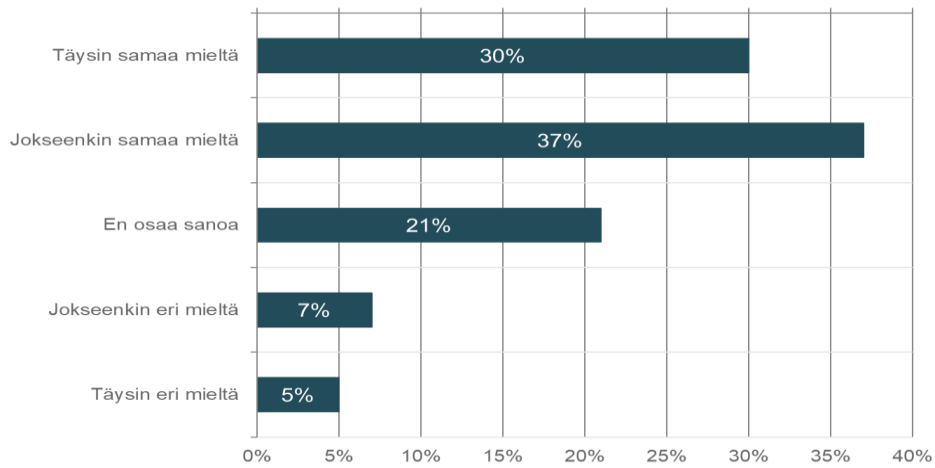
Kuvio 7. Minun mielipidettäni kunnioitetaan kotona

Vastaajista 42 % koki, että he pystyvät vaikuttamaan omaan arkeensa (kuvio 8).

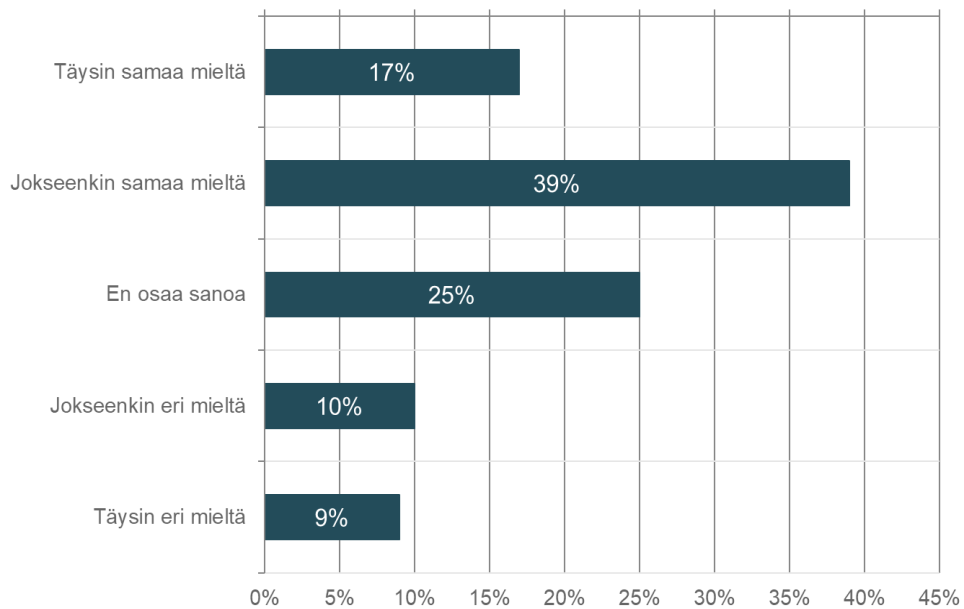
Kuvio 8. Pystyn vaikuttamaan arkeeni

Nuoret kokivat voivansa ilmaista mielipiteensä koulussa. Vastaajista "täysin samaa mieltä" oli 30 %, "jokseenkin samaa mieltä" 37 % (kuvio 9).

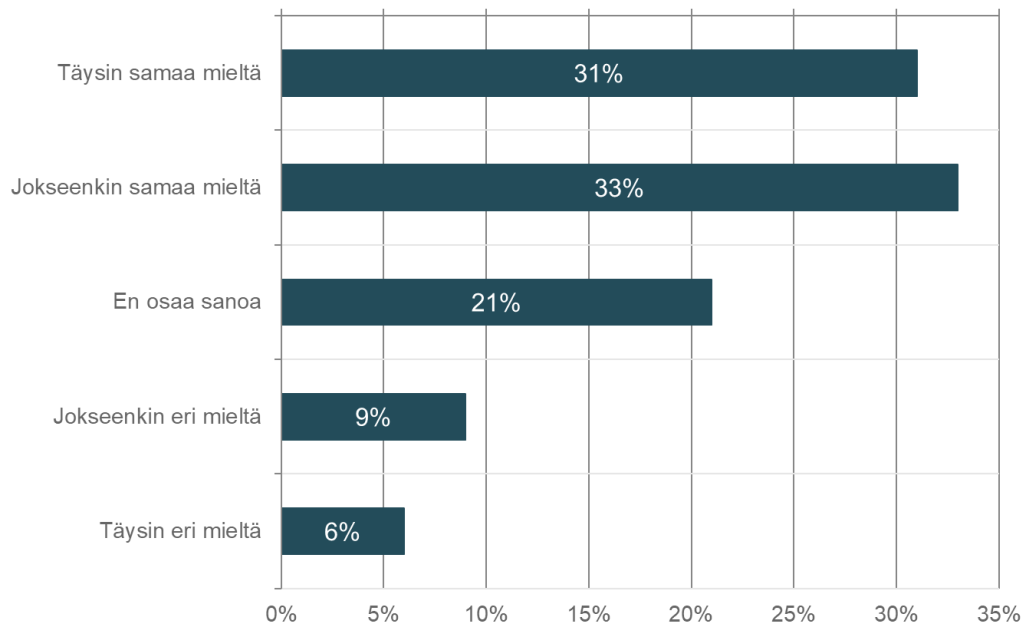
Kuvio 9. Voin ilmaista mielipiteeni koulussa

Mielipidettäni kunnioitetaan koulussa, “täysin samaa mieltä” oli 17 % ja “jokseenkin samaa mieltä” 39 % (kuvio 10).

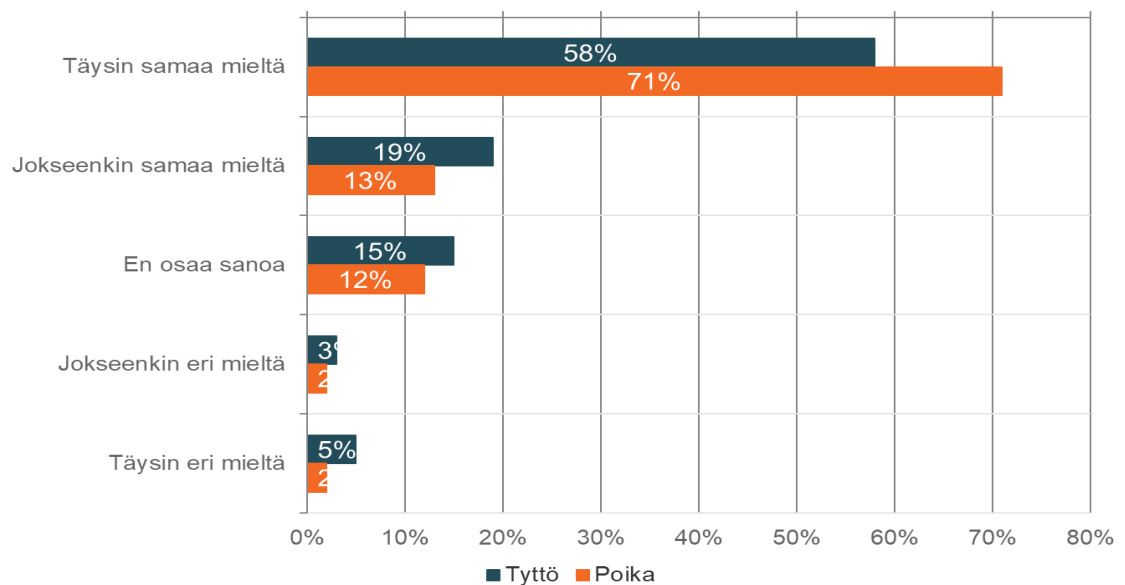
Kuvio 10. Minun mielipidettäni kunnioitetaan koulussa

Nuoret kokivat, että heidän yksityisyytään kunnioitetaan koulussa, “täysin samaa mieltä” 31 % ja “jokseenkin samaa mieltä” 33 % (kuvio 11).

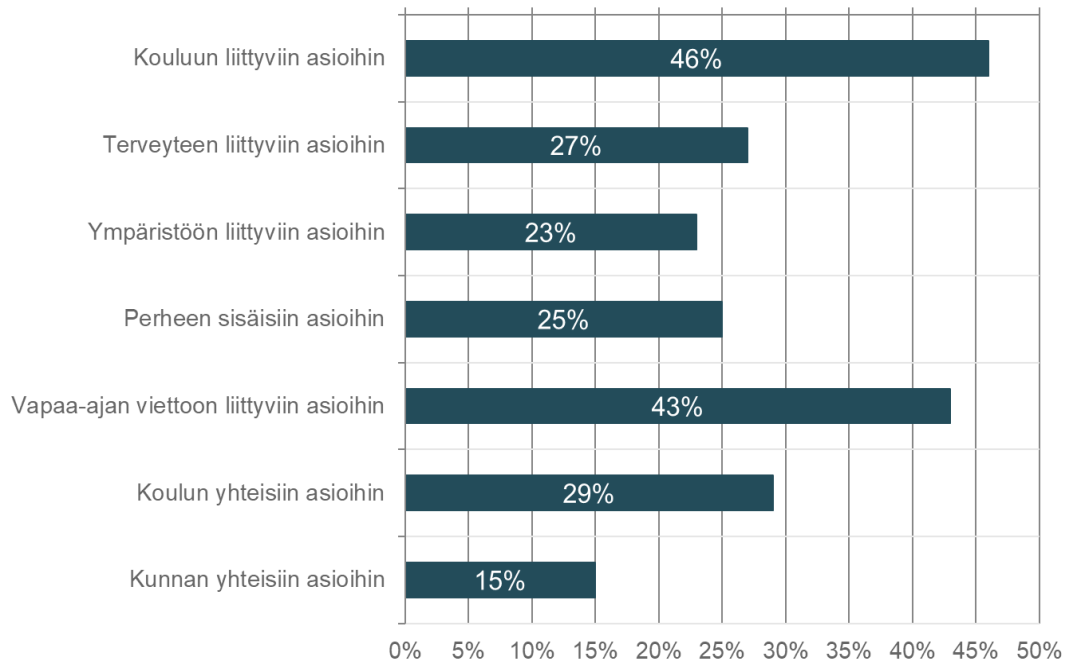
Kuvio 11. Yksityisyyttäni kunnioitetaan koulussa

Vastaajista 61 % koki, että elämästä löytyy aikuinen, jolle pystyy kertomaan asioista. Sukupuolten välillä hienoista eroavaisuutta (kuviokuva 12).

Kuvio 12. Elämässäni on turvallinen aikuinen, jolle voin kertoa asioita.

Nuoret haluaisivat kertoa useammin mielipiteensä kouluun 46 % ja vapaa-ajan viettoon 43 % liittyviin asioihin. Vastaajista 15 % haluaisi kertoa mielipiteensä useammin kunnan yhteisiin asioihin (kuviokuva 13).

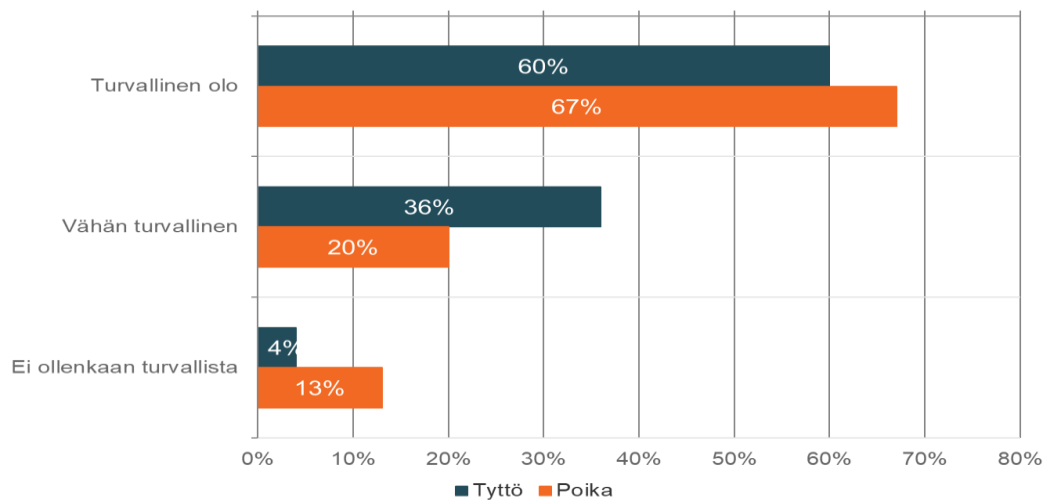

Kuvio 13. Mihin asioihin haluaisit kertoa mielipiteesi useammin.

Asuinalue

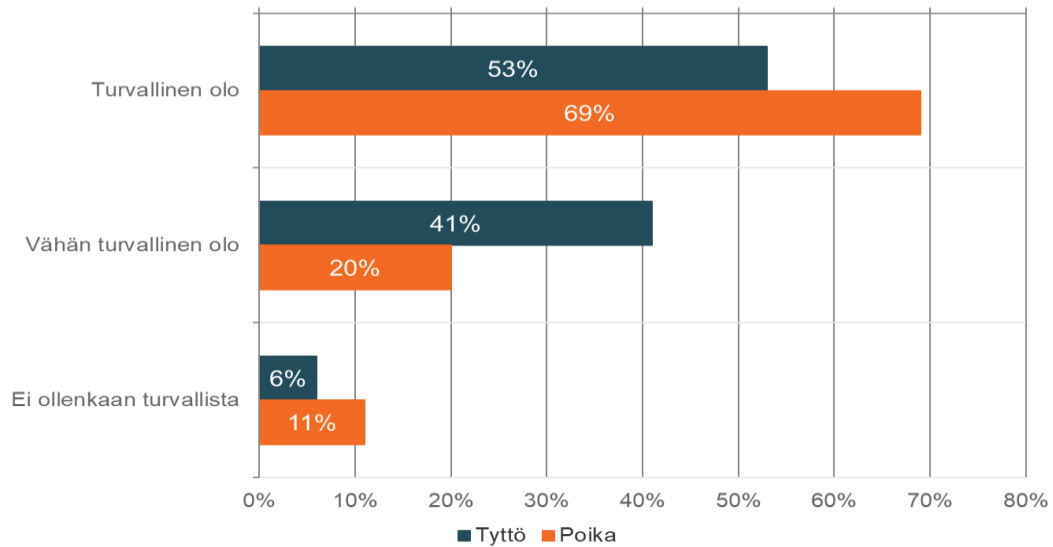
Kolmannessa osiossa tarkasteltiin Torniota asuinalueena turvallisuuden ja palveluiden näkökulmasta. Osion viimeisessä kysymyksessä oli avoin vastauskenttä, johon sai vapaasti kirjoittaa, miten kehittäisin Torniota.

Turvallisuuden kokemusta tarkasteltiin Torniossa, kouluympäristössä ja koulumatkoilla. Vastaajista tytöistä 60 % ja pojista 67 % koki olonsa turvalliseksi Torniossa (kuvio 14).

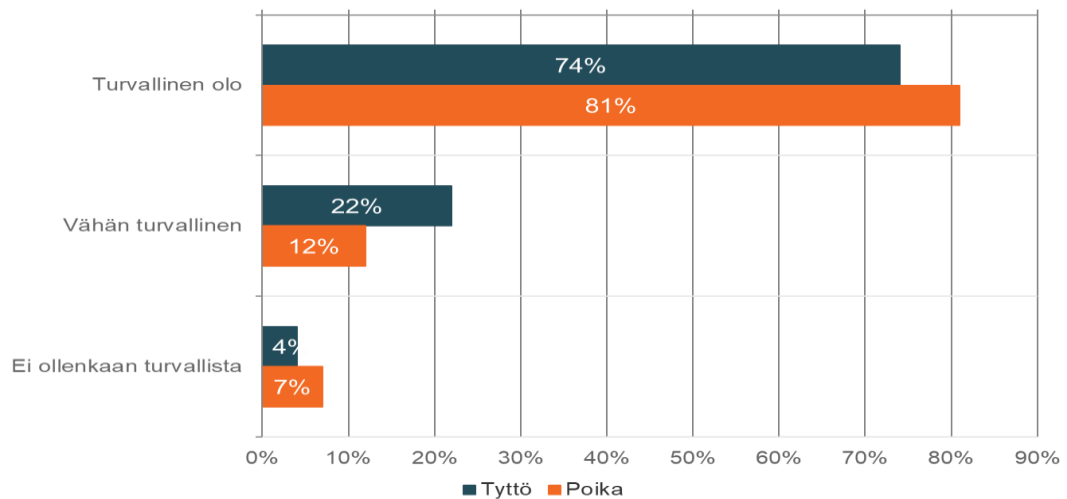
Kuvio 14. Miten turvalliseksi koet olosi Torniossa

Kouluympäristössä turvalliseksi koki olonsa tytöistä 53 % ja pojista 69 % (kuvio 15).

Kuvio 15. Miten turvalliseksi koet olosi koulussa

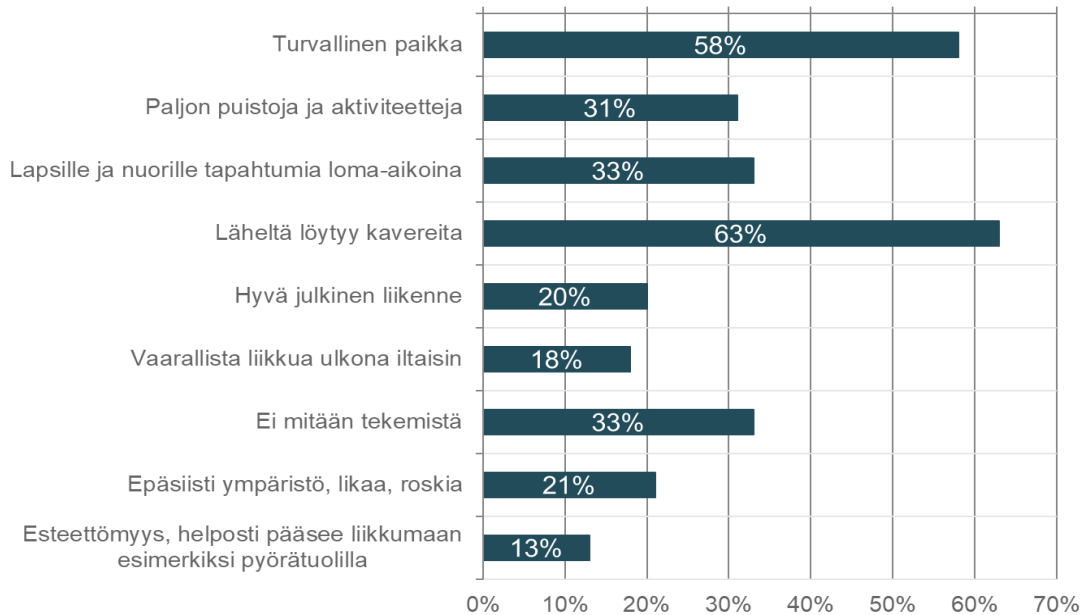
Koulumatkalla olonsa turvalliseksi koki tytöistä 74 % ja pojista 81 % (kuvio 16). Turvallisuuden kokemus oli alhaisempaa kouluympäristössä, verraten koulumatkoihin ja Tornioon asuinpaikkana.

Kuvio 16. Miten turvalliseksi koet olosi koulumatkalla

Monivalintakysymyksessä sai valita useamman mielestään tosi väittämän. Nuorten mielestä Torniossa löytyy läheltä kavereita ja Tornio on turvallinen

paikka. Vähiten vastauksia tässä taulukossa saivat julkinen liikenne, vaarallista liikkua ulkona iltaisin, esteettömyys ja siisteys (kuvio 17).

Kuvio 17. Nuorten mielipiteitä Tornioista

Avoimessa kysymyksessä vastaajalta pyydettiin muutamalla sanalla kertomaan, miten kehittäisi Torniota. Vastauksia saatiin 140. Kaikki vastaukset käytiin ensin läpi, jonka jälkeen vastauksista rajattiin pois "en tiedä" sekä asiattomat vastaukset. Sisällönanalyysiin otettiin tarkasteluun 80 vastausta. Vastaukset lähdettiin luokittelemaan yläluokkiin. Näitä olivat harrastaminen ja vapaa-aika, ympäristö, koulu, palvelut sekä mielenterveys. Nuoret toivoivat enemmän harrastusmahdollisuuksia ja tekemistä vapaa-ajalle, avoimista vastauksista 35 % liittyi harrastamiseen ja vapaa-aikaan.

Olisi hienoa, jos Tornioon saataisiin järjestettyä enemmän harrastustoimintaa. Viihtyvyyttä lisääisi esimerkiksi saman tyyppinen satama-alue kuin Kemissä.

Enemmän tekemistä nuorille ja paikkoja nuorille johon voi mennä vapaa-aikana

Joku iso halli missä voi harrastaa monia lajeja esim.. Jalkapallo, pesäpallo, yleisurheilu ja kaikkee muuta aktiviteettiä

Kunnostan frisbeegolf ratoja

Enemmän bileitä nuorille

Eteenkin talvelle joku nuorille suunnattu paikka jos voi olla kavereiden kans, ettei aina tarvi mennä vaan rajalle istumaan ku haluaa nähä kavereita.

Ympäristöön liittyviä vastauksia oli 33 % vastauksista. Nuoret toivoivat pyöriteiden kunnossapidosta huolehtimista ja julkisen liikenteen kehittämistä.

Laitettaisiin enemmän penkkejä pyöriteille ja kauniisiin paikkoihin

parempi julkinen liikenne ja joissain paikoissa on todella huonot pyörätiet joten niitä voisi kunnostaa

Julkista liikennettä pitäisi parantaa, kun välimatkat on Torniossa aika pitkiä ellei asu kaupungin keskustassa.

Tekisin lisää puisto- ja luontoalueita. Pitäisin parempaa huolta luonnosta ympärilläni.

Siis vois kyl olla enemmän penkkejä ja puistoja. Ei tätä kyl paremmaks sais ku tää on vähä tälläne paikka.

Talvisin olisi kiva jos pyöriteitä aurattaisiin enemmän.

Kouluun liittyviä vastauksia oli 13 % vastauksista. Nuoret toivoivat mm. Kouluihin viihtyisyyttä, kouluruokiin valinnan mahdollisuutta, aktiivisuutta nuorisvaltuustoon sekä lisää koulujen välistä yhteistyötä.

Aktiividempi nuorisovaltuusto

Kouluun istumapaikkoja välitunneilla joitain ulkona tekemistä

Kunnostamisen koulujen pihat

Kouluruoka

Enemmän koulujen välistä työskentelyä

Palveluihin liittyviä vastauksia oli 12 % vastauksista. Nuoret toivoivat enemmän liikkeitä ja ravintoloita kauppakeskukseen sekä huvipuistoja.

Enemmän kauppoja ja ravintoloita.

joku huvipuisto tai enemmän liikkeitä kauppakeskukseen

Huvipuisto tai enemmän liikkeitä kauppakeskukseen esim lager 157 tai Sokos

Eläintarha Tornioon

Mielenterveyteen liittyviä vastauksia oli 5 % vastauksista. Nuoret toivovat tietoa ja tukea mielenterveyteen.

Panostamalla lasten ja nuorten mielenterveys asioihin. Koulussa niistä ei välitetä, joten voisiko joku puuttua siihen.

nuorille pitäisi olla enemmän apua liittyen mt ongelmiin ja ketään ei saisi kiusata.

Paremmat harrastusmahdollisuudet ja enemmän tietoa nuorten mielenterveydenhoidosta.

POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Tutkimustuloksista koottiin kehittämissuhteet alla olevaan kuvioon 18, josta Tornion kaupunki voi hyödyntää valitsemansa painopisteet kehittämissuhteessään.

Kuvio 18. Nykytila ja kehittämissuhteet nuorten näkökulmasta.

Yläkouluikäisten nostivat Torniossa esiin paljon hyvää ja toimivaa, kuten uimahalli, kirjasto, nuorisotilat ja urheiluhalli. Vapaa-aika koettiin mielekkäänä ja harrastusmahdollisuudet pääosin monipuolisina. Lasten- ja nuorten tapahtumia tulisi tuoda enemmän esille. Osa nuorista ei osannut sanoa, onko nuorille saatavilla keskusteluapua, tiedottaminen nousi tässäkin kohtaa esille. Tosin keskusteluavun määritely tarkemmin kyselylomakkeessa, joten voi olla, että kysymys oli epäselvä. Puolet vastaajista koki, että heidän mielipidettänsä kunnioitetaan kotona ja 42 % koki pystyvänsä vaikuttamaan omaan arkeensa. Kouluympäristössä nuorista 30 % koki, että voivat ilmaista mielipiteensä koulussa. Nuoret kokivat, että heidän yksityisyyttänsä kunnioitetaan koulussa,

“täysin samaa mieltä” oli 31 % ja “jokseenkin samaa mieltä” 33 % vastaajista. Nuoret toivoivat voivansa kertoa useammin mielipiteensä kouluun ja vapaa-ajan viettoon liittyviin asioihin.

Osallisuus nähdään lapsen ja nuoren oikeutena olla aktiivisesti mukana yhteiskunnan ja oman hyvinvoinnin edistämisessä. (Pelastakaa lapset ry 2014). Lapsen kanssa toimivat aikuiset voivat edistää lapsen osallisuuden kokemusta ja näin ollen vaikuttaa lapsen hyvinvointiin. (Tulensalo ym. 2021, 17.) Kouluterveyskyselyn (2023) mukaan vain 11 % kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista koki vaikutusmahdollisuutensa koulussa hyväksi. Pojat kokivat vaikutusmahdollisuutensa paremmaksi kuin tytöt. Tärkeäksi osaksi koulu- ja luokkayhteisöä koki vain 14 % oppilaista. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2023c.) Nuorten osallisuus nähdään tärkeänä osana yhteiskunnassa, nuorten ääni tulisi saada kuuluviin kaikessa päätöksenteossa. (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 37–38).

Turvallisuuden kokemusta tarkasteltiin Torniossa, kouluympäristössä ja koulumatkoilla. Tytöistä 60 % ja pojista 67 % koki olonsa turvalliseksi Torniossa. Kouluympäristössä turvalliseksi koki olonsa tytöistä 53 % ja pojista 69 %. Koulumatkalla olonsa turvalliseksi koki tytöistä 74 % ja pojista 81 %. Turvallisuuden kokemus oli alhaisempaa kouluympäristössä, verraten koulumatkoihin ja Tornioon asuinpaikkana. Vastaajista 61 % koki, että elämästä löytyy aikuinen, jolle pystyy kertomaan asioista.

Maailman terveysjärjestön koululaistutkimuksen mukaan turvallisuuden tunne kouluympäristössä on heikentynyt vuosikymmenien aikana. Yläkouluun siirryttäessä turvattomuuden tunne heikkenee verrattuna alakouluikäisiin. (Markkanen & Lyyra 2022, 53.) Zamani ym. (2022) tutkimuksessa kolmasosa nuorista koki olonsa turvattomaksi koulussa. Mielenterveysongelmista kärsivillä ja kiusatuilla nuorilla turvattomuuden tunne korostui entisestään. Turvallisessa kouluympäristössä voidaan edistää positiivista vuorovaikutusta ja luottamusta ja näin vaikuttaa merkittävästi lasten ja nuorten hyvinvointiin. Perusopetuslain 628/1998 mukaan lapsella on oikeus turvalliseen kouluympäristöön.

Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan 92 % vastaajista harrastaa jotain liikuntaa. Liikuntaharrastuksista pyöräily ja ulkoilu kuuluvat yleisimpiin liikkumismuotoihin. (Hakanen & Myllyniemi 2019, 16, 32–33). Kansallisessa

lapsistrategiassa painotetaan lasten harrastusten lapsilähtöisyyteen. Suomen harrastamisen mallin tavoitteena on tukea kouluikäisten hyvinvointia tuomalla harrastukset koulupäivän yhteyteen. (Kansallinen lapsistrategia 2021, 21–22.) Kunnassa harrastamisen monipuolisuutta voidaan edistää tekemällä yhteistyötä nuorisotyön ja järjestöjen kanssa. (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 42.)

Nuoret kehittäisivät Torniossa harrastusmahdollisuuksia ja vapaa-ajan viettopaikkoja. Lisäksi toivottiin pyöräteiden kunnossapidosta huolehtimista ja julkisen liikenteen kehittämistä sekä ympäristön yleisen viihtyvyyden parantamista muun muassa luonto ja puistoalueilla. Nuoret toivoivat lisää liikkeitä, ravintoloita, huvipuistoja sekä tietoa ja tukea mielenterveyteen.

Opinnäytetyön aikana olen kehittänyt osaamistani erityisesti lasten osallisuuden ja osallistamisen näkökulmasta. Osallisuus liittyy vahvasti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja tukee näin ollen osaamistani ja kehittymistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijana. Opintojen aikana olen hyödyntänyt digitaalisia ratkaisuja osana terveyden edistämistä. Tulen hyödyntämään oppimaani jatkossa edistäessä lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Opinnäytetyön jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista tutkia tarkemmin mitkä tekijät heikentävät turvallisuuden tunnetta yläkoulussa. Oleellista on saada nuorten ääni kuuluviin, jotta turvallisuuden tunnetta voidaan parantaa. Digitaaliset alustat tuovat meille merkittäviä mahdollisuuksia saada lasten ja nuorten ääni kuuluviin.

TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen eettisyys kulkee läpi tutkimusprosessin. Keskeisiä noudatettavia eettisiä periaatteita ovat loukkaamattomuus, itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, yksityisyys ja luottamuksellisuus. Lasten kohdalla eettisissä ratkaisuissa painottuu yksityisyyden suoja ja vahingon välttäminen. (Kiili, J. 2021, 44.) Lapset saavat osallistua itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Alle 15-vuotiaan tutkimukseen osallistumisesta päättää lähtökohtaisesti huoltaja. Mikäli kyseessä on suuri joukko vastaajia vähintään 400, riittää huoltajan informointi tutkimuksesta, jolloin he voivat halutessaan kieltäytyä tutkimuksesta. (Kohonen ym. 2019, 9–10.)

Opinnäytetyön tutkimuslupa haettiin elokuussa 2024 Tornion kaupungilta, kun tutkimussuunnitelma oli hyväksytty. Kysely oli saatavilla Wilmassa vanhemmille ja nuorille, jolloin nuori pystyi tekemään tietoisin päätöksen osallistumisesta tutkimukseen. Kyselyyn vastaaminen tapahtui nimettömästi. Yksityisyyden suojasta huolehdittiin siten, ettei yksittäisestä vastauksesta voi tunnistaa vastaajaa.

Tutkimuseettisellä neuvottelulautakunnalla on ohjeet tutkimuksen eettiseen ennakoarviointiin. Ennakoarvioinnin arvioidaan mahdollisia tutkimuksesta tai tuloksista aiheutuvia haittoja tutkittavalle. (Kohonen ym. 2019, 14–15.) Tutkimuksessa ei tarvinnut tehdä eettistä ennakoarviointia.

Opinnäytetyöntekijä on valtavasti tutkittavaan kohteeseen ja kehittämiseen nähden. On tärkeä pohtia omaa suhdetta tutkittavaan kohteeseen, jottei oma rooli tai tausta lähde vaikuttamaan tutkimuksen tulkintaan. (Vilka 2021, luku “eettinen herkkyys”.) Opinnäytetyötä tehdessä en työskennellyt Tornion kaupungilla. Näin ollen en ollut läheisessä suhteessa taustani tai työsuhteeni vuoksi tutkittavaan joukkoon.

Tutkimuksen luotettavuutta tulee arvioida pitkin prosessia. Määrällisessä tutkimuksessa luotettavuutta voidaan arvioida reliabiliteetin ja validiteetin näkökulmasta. Validiteettia tarkasteltaessa pohditaan, onko keskeiset käsitteet pystytyt muuttamaan mitattavaan muotoon luotettavasti, jolloin tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin. Ulkoisella validiteetilla pohditaan, voidaanko tulokset yleistää koskemaan koko perusjoukkoa. Reliabiliteetilla viitataan tulosten pysyvyyteen. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 189; Vilka 2021, luku “kokonaisluotettavuus”.) Analyysivaiheessa huomasin virheen taustakysymyksessä ikä 13–15 v tai 16–18 v. Yläkouluikäiset ovat kaikki 13–16 –vuotiaita, jolloin ikää ei tarkasteltu tuloksissa taustamuuttujana. Määrällisestä aineistosta saatiin hyvin vastauksia nykytilaan liittyen, mutta kehittämiskohteet tulivat selkeämmin esille avoimesta kysymyksestä. Jalkautuminen kouluille ja työpajatyöskentely nuorten kanssa olisi voinut tuoda lisää kehittämistarpeita esille.

Aineiston suunnitelmallinen läpi käyminen tutkimuksessa lisää luotettavuutta, uskottavuutta ja todennettavuutta. (Vilka 2021, luku “Arviointi ilman reseptiä”). Aineisto säilyi läpi tutkimuksen Webropol ohjelmassa, johon vaaditaan salasana.

Aineisto hävitettiin siinä vaiheessa, kun opinnäytetyö julkaistiin. Lähteinä käytettiin tuoreita lähteitä. Kyseessä oli kokonaistutkimus yläkouluikäisten kohderyhmään. Vastausprosentti oli 32 %, joten luotettavuuden näkökulmasta tutkimustulokset eivät ole yleistettäviä koko kohderyhmään.

LÄHTEET

- Alanko, A. 2010. Osallisuuden paikat koulussa. Teoksessa Kallio K. P., Ritala-Koskinen, A. & Rutanen, N. (toim.) Missä lapsuutta tehdään? Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisu 106. Viitattu 5.8.2024 <https://doi.org/10.57049/nts.332>
- Checkoway, B. 2010. What is youth participation? Children and Youth Services Review, 33, 340-345. Viitattu 5.8.2024 <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2010.09.017>
- Hakanen, T & Myllyniemi, S. 2019. Oikeus liikkua. Teoksessa: Hakanen, T. Myllyniemi, S & Salasuo, M. (toim.) Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/02/Lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-Oikeus-liikkua.-Verkkojulkaisu.pdf>
- Hipp, T, Pollari, K & Luoma, S. Nuorten äänen pitää kuulua! Nuorten osallisuus päätöksenteossa. Lastensuojelun Keskusliitto. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu, 6/2018. Viitattu 3.6.2024 <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Nuorten-aaenen-pitaa-kuulua-final.pdf>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. & Sinivuori, E. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Holopainen, L. Kirjoittaja 2022. Osallisuus syntyy yhteistyöstä. Kasvatus, 53(3), p. 3. Viitattu 4.6.2024 <https://journal.fi/kasvatus.../view/120233>
- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030. Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisu 2021:14. Verkkojulkaisu. Viitattu 20.5.2024 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-670-9>
- Jokivuori, P. & Hietala, R. 2007. Määrällisiä tarinoita: Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta. Helsinki: WSOY.
- Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Juvenes Print.
- Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kankkunen, P & Vehviläinen-Julkunen, K, 2013. Tutkimus hoitotieteessä. 3., uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kansallisen lapsistrategian parlamentaarinen komitea 2021. Kansallinen lapsistrategia. Valtioneuvoston julkaisu 2021:8. Helsinki: Valtioneuvosto. Viitattu 4.11.2024 https://lapsistrategia.fi/wp-content/uploads/2024/10/Toimeenpanosuunnitelma_Orpo.pdf
- Kuntalaki 10.4.2015/410 Viitattu 13.5.2024 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410#O3L7P37>
- Kiili, J. 2021. Lasten osallisuus tutkimustoiminnassa. Teoksessa: Paasivirta, J & Väistö, M (toim.) Pienten lasten turvallinen osallisuus. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 6/2021, 43–46. Viitattu 17.5.2024

<https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2021/05/lskl-Pienten-lasten-turvallinen-osallisuus.pdf>

Kivinen, T., Vanjusov, H., Vornanen, R. 2020 Asiakkaan ääni -osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet. Teoksessa: Hujala, A. & Taskinen, H. (toim.) 2020. Uudistuva sosiaali- ja terveystala. 267–293. Tampere, Suomi: Tampere University Press.

Kohonen, I., Kuula, A. & Spoof, S. K. (toim.) 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 10.6.2024
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Kovalainen, P & Fedotoff, J. 2024. Kohti nuorten digitaalista osallisuutta. Osallisuuden osaamiskeskus. Koordinaatti, Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. Viitattu 9.12.2024 https://nuoretjaosallisuus.fi/wp-content/uploads/2024/04/OPAS_Kohti-nuorten-digitaalista-osallisuutta_2024_Koordinaatti.pdf

Lyytikäinen, M., Koivisto, J., Savolainen, N. & Rotko, T. 2017. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keinoja: Innokylän innovaatiokatsaus. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 16.5.2024 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-840-1>

Markkanen, I. & Lyyra, N. 2023. Koulukokemukset. Teoksessa. Ojala, K. & Kulmala, M. (toim.) Koululaisten terveys ja muuttuva haasteet 2022: WHO-Koululaistutkimus 40 vuotta. Jyväskylän yliopisto. 48-57.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/91381>

Nurmi, H. Syväjärvi, A. Leinonen, J. Osallistava toimintaote hyvinvoinnin edistämisyössä. 2018 Teoksessa: Lammintakanen, J., Laulainen, S. (toim.) V. 2018. Kohti vaikuttavaa päätöksentekoa ja johtamista hyvinvointipalveluissa. Kuopio: University of Eastern Finland, 113–126. Viitattu 16.5.2024
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2906-8>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Oranen, M, 2021. Tee turvallinen TAIKA. Teoksessa: Paasivirta, A, Väistö, M, (toim.) Pienten lasten turvallinen osallisuus. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 6/2021, 46–48. Viitattu 20.5.2024 <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2021/05/lskl-Pienten-lasten-turvallinen-osallisuus.pdf>

Pelastakaa lapset ry. Lapsilta opittua. Materiaalipankki. Viitattu 3.6.2024
<https://www.pelastakaa-lapset.fi/lapsilta-opittua/lapsilta-opittua/materiaalipankki/>

Perusopetuslaki 628/1998. Viitattu 28.7.2024
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L8P47a>

Rask, M & Ertiö, T. 2019. Yhteisluomisen tutka: malli osallisuustoiminnan kokonaisvaltaiseen arviointiin. Helsingin yliopiston tutkimusartikkelit. Kansalaisuuden kuilut ja kuplat = BIBU policy paper 2/2019. Viitattu 20.5.2024
<http://hdl.handle.net/10138/304554>

Stenvall, E. 2021. Tutkimusta tarvitaan lasten ja nuorten osallisuudesta päätöksentekoon. Kasvun tuki -aikakauslehti, 1(1),. Viitattu 4.6.2024
<https://journal.fi/kasvuntu.../view/126967>

Stenvall, E. 2022. Osallisuutta ja osallistumista – Osa 1. Osallisuuden lähtökohdat kansallisessa lapsistrategiassa. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisusarja. Helsinki Viitattu 3.6.2024 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7160-8>

Terveydenhuoltolaki 1326/2010 Viitattu 16.5.2024
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Visuaalinen toimintakertomus. Viitattu 17.5.2024
https://thl.fi/documents/155392151/190160337/LAPE_2015-2023.pdf/03249673-8bd4-6e1c-ab23-afe482469181/LAPE_2015-2023.pdf?t=1698841322938

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b. Lapsen osallisuus. Viitattu 28.7.2024
<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus#otsikko5>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c. Nuorten hyvinvointi. Viitattu 6.11.2024
<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-hyvinvointi>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023d. Osallisuuden edistäjän opas. Viitattu 9.12.2024.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146717/URN_ISBN_978-952-408-088-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tornion kaupunkistrategia 2021–2025 – Maailmanluokan rajakaupunki 2030. Viitattu 4.6.2024 <https://www.tornio.fi/wp-content/uploads/2022/09/tornion-kaupunkistrategia-2021-2025.pdf>

Tornion kaupunki 2024. Lapsiystävällinen kunta. Viitattu 13.5.2024
<https://www.tornio.fi/kaupunki-ja-hallinto/talous-ja-strategia/lapsiystavallinen-kunta/>

Tulensalo, H, Kalliomeri, R, Laimio, J. 2021. Pelastakaa Lapset ry. Kohti lapsen näköistä osallisuutta.

Turja, L. & Poikonen, P-L. 2018. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa, 36–55. Teoksessa: Koivula, M, Siippainen, A & Eerola-Pennanen, P (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tallinna: Vastapaino Oy.

Unicef 2024. Lapsen oikeudet kunnassa. Viitattu 17.5.2024
<https://www.lapsiystavallinenkunta.fi/lapsen-oikeuksien-teemapaketit/aluksi-meidan-kunnassa-jokainen-lapsi-on-tarkea>

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 4.11.2024

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165597/OKM_2024_21.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Zamani. Z, Wiguna. T, Lesinskiene. S, Sillanmäki. L, Klomek Anat. B, Kyrrestad. H, Sourander. A; the EACMHS Study Group; Lempinen. L, Mori. Y, Kolaitis. G, Li. Liping, Huong Mai. N, Kaneko. H, Praharaj Samir Kumar, Slobodskaya. H R: Ong Say How; Srabstein. J S, Tiiri. E. 2022. Feeling unsafe at school among adolescents in 13 Asian and European countries: occurrence and associated factors. 57 Frontiers in Psychiatry. Viitattu 4.11.2024
<https://www.frontiersin.org/journals/psychiatry/articles/10.3389/fpsy.2022.823609/full>

Yleissopimus lasten oikeuksista 60/1991. Viitattu 17.5.2024

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2#idm46111191885136

LIITTEET

Liite 1 kyselylomake

Liite 1 1(6) Kyselylomake

Lapsiystävällinen kunta (LYK) kysely lapsille ja nuorille

Tämä kysely on osa Unicefin lapsiystävällinen kunta (LYK) mallia, johon Tornio on päässyt mukaan. Osana alkukartoitusta selvitetään, mikä on tämän hetken Tornion tilanne lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Kyselyn perusteella, meidän LYK-työryhmämme valitsee vähintään yhden tavoitteen, jota alamme edistämään Torniossa lasten ja nuorten hyväksi. Tavoitteita toimintasuunnitelmaan valitaan kokonaisuudessaan muutamia. Toivomme, että saamme lasten äänet kuuluviin ja paremmin huomioitua kunnassamme.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja se täytetään nimettömänä.

Tämä kysely toteutetaan varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, alakoulussa, yläkoulussa sekä toisen asteen oppilaitoksissa. Tuloksia katsotaan siis koko kaupungin tasoisesti.

Yläkouluikäisten kysely toteutetaan osana YAMK opinnäytetyötä. Nuori voi vastata kyselyyn yksin tai yhdessä huoltajan kanssa. Mikäli nuori vastaa kyselyyn itse, vanhempi lähettää linkin hänelle.

Vastausaika kyselylle on 20.9.2024 asti.

Kiitos, kun olet mukana tekemässä lapsiystävällisempää kuntaa kanssamme!

Liite 1 2(6)

Osallistu ja kerro mielipiteesi

Selvitän tämän kyselyn avulla näkemyksiäsi Tornion lapsiystävällisyydestä. Mikä Torniossa on kivaa ja toimii hyvin? Miten turvallista Torniossa on? Mitä Torniossa pitäisi mielestäsi kehittää?

Vastaaminen on vapaaehtoista ja tapahtuu nimettömästi. Vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia, halutessasi voit vastata yhdessä huoltajan kanssa.

Taustatiedot

Ikä

- 13–15 v
- 16–18 v

Sukupuoli

- Tyttö
- Poika
- Joku muu
- En halua vastata

Vastaaja

- Nuori ja aikuinen yhdessä
- Nuori

TOIMIVAA JA KIVAA TORNIOSSA

1. Mikä on hyvin Torniossa? Valitse mikä on mielestäsi hyvin, voi valita useita.

- Pyörätiet
- Julkinen liikenne
- Pururadat
- Koulurakennukset
- Koulun piha-alue
- Harrastus mahdollisuudet
- Nuorisotilat
- Kirjasto
- Iltapäiväkerhot
- Uimahalli
- Urheiluhalli
- Pulkkamäet
- Luistelukentät
- Hiihtoladut

2. Torniossa on monipuoliset mahdollisuudet harrastaa

- Täysin samaa mieltä 😊
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä ☹️

3. Vapaa-aika on mielekästä

- Täysin samaa mieltä 😊
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä ☹️

4. Torniossa järjestetään monipuolisia tapahtumia lapsille

- Täysin samaa mieltä 😊
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä ☹️

5.Torniossa nuorille on saatavilla keskusteluapua

- Täysin samaa mieltä 😊
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä ☹️

OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN

6.Minun mielipidettäni kunnioitetaan kotona

- Täysin samaa mieltä 😊
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä ☹️

7.Pystyn vaikuttamaan arkeeni

- Täysin samaa mieltä 😊
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä ☹️

8.Voin ilmaista mielipiteeni koulussa

- Täysin samaa mieltä 😊
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä ☹️

9.Minun mielipidettäni kunnioitetaan koulussa

- Täysin samaa mieltä 😊
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä ☹️

Liite 1 5(6)

10.Yksityisyyttäni kunnioitetaan koulussa

- Täysin samaa mieltä 😊
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä ☹️

11. Elämässäni on turvallinen aikuinen, jolle voin kertoa asioita?

- Täysin samaa mieltä 😊
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä ☹️

12. Mihin asioihin haluaisit kertoa mielipiteesi useammin. Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Kouluun liittyviin asioihin
- Terveysteen liittyviin asioihin
- Ympäristöön liittyviin asioihin
- Perheen sisäisiin asioihin
- Vapaa-ajan viettoon liittyviin asioihin
- Koulun yhteisiin asioihin
- Kunnan yhteisiin asioihin

ASUINALUE

13. Miten turvalliseksi koet olosi Torniossa?

😊 Turvallinen olo :/ Vähän turvallinen ☹️ Ei ollenkaan turvallista

14. Miten turvalliseksi koet olosi koulussa?

😊 Turvallinen olo :/ Vähän turvallinen ☹️ Ei ollenkaan turvallista

15. Miten turvalliseksi koet koulumatkasi?

😊 Turvallinen olo :/ Vähän turvallinen ☹️ Ei ollenkaan turvallista

Liite 1 6(6)

16. Mitä mieltä olet Tornioista? Rastita se mikä on mielestäsi tosi.

- Turvallinen paikka
- Paljon puistoja ja aktiviteetteja
- Lapsille ja nuorille tapahtumia loma-aikoina
- Läheltä löytyy kavereita
- Vaarallista liikkua ulkona iltaisin
- Ei mitään tekemistä
- Epäsiisti ympäristö, likaa, roskia
- Hyvä julkinen liikenne
- Esteettömyys, helposti pääsee liikkumaan esimerkiksi pyörätuolilla

17. Kerro muutamalla sanalla, Miten sinä kehittäisit Torniota?

Kiitos osallistumisesta. :)